

VITA SANCTÆ BERLENDIS

VIRGINIS MERBECCÆ IN BELGIO,

Auctore (ut videtur) HERIGERO abbate Lobisiensi.

(Apud MABILL. Acta SS. ordinis S. Bened., Sæc. III, part. 1, pag. 16, ex ms. cod. et Februario Bollandiano.)

OBSERVATIO PRÆVIA.

Hanc sanctæ Berlendis seu Bellendis Vitam edidit sine prologo, et commentariis illustravit Joannes Bollandus, eandemque tribuit auctori anonymo, qui sæculo XI vixerit. Prologum nacti sumus ex quodam codice manu descripto, in quo auctoris nomen prima duntaxat littera H. decurtatum reperitur. Herigerum abbatem Lobiosensem interpretor. cui conjecturæ favet tum Herigeri ætas, tum titulus in prologo expressus, quo Auctor se monachorum Lobiosensium ultimum fatetur. Auctoris ætas petitur ex nomine ducis Lotharingorum, quod usurpat num. 3 (Lothariensium nomen vertente sæculo IX ob Lotharium regem audiri captum, serius Lotharingorum vocabulum auditum). Herigerus vero, testante continuatore Chronici Lob., Fulcino abbati successit anno 990, mortuus anno 1007, clarus ingenii sui monumentis ibidem recensitis.

PROLOGUS AUCTORIS.

1. Domino et amico SMO GERARDO, II., Lobiosensium monachorum ultimus, cum Bellende in cœlesti curia laureatum incedere. Scio me fecisse tardius et desidiosius quod vobis dudum promiseram, sed tamen parcendum est amico. Ego enim semper habui vo-

luntatem faciendi, sed ad voluntatem meam non habui exemplar. Vos igitur legere et relegere curate, ut ipsius Virginis bonæ conversationis exemplo instructi, cum ipsa in cœlesti regno gaudere possitis.

INCIPIIT VITA

2. Cum ubique fideles Christicolæ nationum omnium, confisi atque protecti patrociniis sanctorum omnium, eos venerantes intercessionibus eorum de cœlo postulent auxilium, et eorum sanctorum quorum in suis locis pignora habentur reverentiam majoris dilectionis venerentur affectu, non incongruum arbitror hujus virginis, cujus patrociniis possumus apud Deum protegi, memoriam pro modulo styli humilis, verbisque licet impolitis retexere, ad exemplar vitæ utriusque audientium animis commendare. Hæc igitur virgo, Bellendis nomine, licet secundum sæculi dignitatem non infimis, sed totius regni nobilioribus orta parentibus memoria exstiterit, excellentiori tamen reverentia a nobis colenda est, quæ apud Christum veneranda refulget meritis, et gloriosa castimonia sanctitatis. Nam et cœlesti sponso jucundum in sua virginitate ædificavit habitaculum, et domus æternæ sibi, sacris insudans actibus, in cœlo locavit fundamentum. Non enim immerito hæc virgo ab illis debet honorari quibus et ipsa in hac vita consanguinitate vel familiaritate conjuncta fuit, vel qui, ex ejus parentela genealogiam ducunt, vel qui, ejus atque majorum illius famulatu obnoxii, obsequiis ejus deservierunt. Indigena namque istius (495) loci atque domina fuit, et ideo ejus orationibus divini adjutorii rore irrigatus semper floruit et floreat.

(495) Nempe Merbeccensis, quod in textum irrepsit apud Bollandum. De hoc infra.

(496) Inauditum erat tum Lotharingorum eorumve

3. Tempore itaque Dagoberti regis Francorum, pater ejusdem virginis, Odelardus nomine, sub Wigerio duce Lotharingorum (496) militans, totius decatus exercitui præerat, atque præ cæteris ipsi duci adhærens, familiarique amicitia perfruens, cuncta provido utilique consilio quæ in domo et in exercitu illius gerenda erant disponebat. Fuit autem possessio illius Hunberth [al. Grimbergh] et Ascum [al. Ascia inter Bruxellam et Alostum], castella duo; quorum alterum, scilicet Ascum, ab Hunnis destructum; alterum vero natura munitum, militumque copia defensum, inexpugnabile perstitit. Quia igitur vir iste tam generosa propagine quam divitis atque prædiis honorumque dignitate ampliatus pollebat (nam a portu Antwerpensium usque Condacum [Condeck, inter Antuerpiam et Mechliniam] comitatum regebat), puellam nobilissimam, sororem beati pontificis Amandi, nomine Nonam, in matrimonium sumpsit. Erat etenim virgo specie nimis decora, moribus honestis composita, castitate pudica, fide catholica omnique doctrina ad ætatem erudita. Ex hac igitur genuit filium nomine Eligardum, qui in supradicti castri destructione ab Hunnis interfectus fuit. Genuit etiam ex eadem conjugem virginem facie quidem formosissimam, forma conspicuam, persona elegantem, omnique probitate et industria luculentam, nomine Bellendam.

ducis nomen. Auctor sui temporis usum secutus est. Wigerus dux Amalbergæ maritus et sanctæ Gudilæ virginis pater fuisse dicitur.

4. Tribus denique annis quater revolutis post primæ noctis copulam, prænotata Nona uxor illius in Domino Jesu Christo obiit, qua juxta humanæ consuetudinis debitum primæ matris gremio ad reservandum beatæ resurrectioni commendata, vir idem sæculo ulterius implicari noluit, implere cupiens quod beatus ait Apostolus: *Solutus es ab uxore, noli querere uxorem* (I Cor. vii, 17). Sed cum per prolixum tempus cum sua filia prædicta virgine piis actibus instaret, eleemosynis et operibus bonis erga omnes, sed maxime erga domesticos fidei viscera pietatis haberet, remunerator omnium honorum Deus, qui lucis filios nondum rubigine peccatorum examinatos flagellis sanctæ castigationis verberat, ut excussa palea triticum purum in area munda recipiat, volens probare aurum mundum in fornace purgatam, eundem virum, sicut filium, multiplicis languoris paterno verberare corripuit. Nam et languor eum diutinus invasit, et in ipso languore lepra eum graviter percussit.

5. Cum igitur multo langueret annorum curriculo, defluentibus famulis lædio affectis, contigit quadam die solum cum filia in domo remanere. Qui cum ab ea potum peteret, continuo illa surrexit, scyphum concite lavit, potum infudit, patri portavit: qui bibit, eique scyphum reddidit. Sed serpens antiquus, humano generi semper invidus, humanitatis nescius, radicis omnium malorum superbiæ fuco virginem aliquantulum infecit. Nam sitiens, post patrem bibere dedignans poculum effudit, scyphum iterum lavit, potum imposuit, ac sic bibit. Quod pater aspiciens, nullum ei verbum fecit, sed tacitus mirabili indignatione tulit, iraque vehementi turbatus vocavit servos, currum sibi parari statim jussit, super quem ascendens Nivelam petiit, ibique sanctæ Gertrudi quidquid habebat in prædiis cum omni familia servorum ancillarumque, cum cespite et ramo cultelloque (497) cum manubrio albo tradidit, ac filiam paternæ omni maternæque hæreditatis jure privavit.

6. In eadem vero traditione res stupenda, et ultra humanum modum admiranda, ad laudem ipsius qui omnia condidit, advenit. Nam cum idem vir ad feretrum accederet, omni obstinatione affirmavit se nunquam ei prædium daturum, nisi beata virgo propria manu reciperet. Qui cum ter quaterque clamaret: « Sancta Gertrudis, hoc munusculum de manu mea suscipe, et noli me peccatorem ante te fentem et ejulantem spernere, nisi potius me alias daturum vis abire, » confestim, nutu summi Tonantis, scrinium in quo beata virgo jacebat sese aperuit, corpusque exanime manum porrexit, cunctisque cernentibus populis qui aderant, ramum cum cespite cultelloque de manu viri porrigentis intra scri-

(497) Nota insignem ritum traditionis. Idem refertur in miraculis sanctæ Gertrudis abbatissæ Nivalensis, de qua Sæculo II, ad. ann. 658.

(498) Morsella, *Morselle*, vicus est prope Tenebramundam oppidum ad Scaldim. Ex hoc loco patet

animum recepit, et sicut fuerat prius clausum ac sigillatum permansit. Tunc clamor ad cælum tollitur, Creator omnium qui gemitui suorum aures suæ pietatis nunquam avertit adoratur, ejusque famula cujus meritis tam inopinatum miraculum tamque jucundum peccatorum præsentiae exhibere dignatus est, summa devotione veneratur. Sed cum vir præmemoratus aliquanti temporis spatio tribulationum igne ad exemplum B. Job purgaretur placuit ei qui nihil irremuneratum dimittit, illius patientiam remunerare, atque ejus animam post laborum dolorumque desudationem in æterna requie collocare.

7. Beata igitur virgo Berlendis, omni paternæ maternæque hæreditatis jure privata, animadvertens sese spoliata bonis patriis ob reatum criminis, parvi pendens honores hujus sæculi, timensque iram superni Judicis quia patrem dedignari præsumpsit (audiverat enim sæpe quod scriptum est (Deut. xxvii, 16): *Qui patri vel matri injuriam intulerit, mortis æternæ sententiæ subjacebit*), tanta mentis intentione mundana postposuit, ut non solum ciborum vestiumque delicias respueret, sed etiam vilia et contemptibilia habere recusaret. Mox subtus ad carnem cilicio induitur, inedia et algoris uredine martyrium desiderans afficitur, corpusque jejuniis et orationibus vigiliisque crebris perurgens, lacrymarumque imbres crebro fundens, non solum peccatis purgari meruit, sed et superni sponsi gratiam invenit. Manus enim illius quidquid boni invenire poterat, pauperibus erogabat, adeo ut vix aut nullatenus ab eleemosynis vacua foret, et sæpe cum pauper non inveniretur, in ejusdem manu desudaret.

8. Contigit autem eandem virginem in loco qui dicitur Morsella (498), cænobio beatæ Deigenitricis Mariæ sacri velaminis habitum suscipere, et annorum multorum spatio cælibem vitam ducere. Cum ergo esset eadem virgo in cænobio, sanctis operibus summo certamine invigilans, cujusdam noctis medio pulsante matutinali signo, audivit voces sanctorum angelorum in cælum animam patris ipsius cum canoro jubilo deferentium. Miræ ergo sanctitatis gratiæque supernæ hæc virgo plena exstitit, quæ instar gloriosissimi Severini Agrippinæ urbis archiepiscopi, sicut ille in obsequio animæ B. Martini angelorum choros audire meruit. Quæ tantæ suavitatis dulcedine modulationisque lenitate supra se velut in excessum mentis erecta, intentis in cælum auribus, lætitia tam beatæ refectionis refecta, interrogat assistentem sibi famulam si quæ audiebat audiret, et quæ intelligebat intelligeret, Quæ cum illa minime se audire vel intelligere responderet intimavit ei beata virgo animam patris sui, corporeis

Morsellense cænobium a Carolo Magno non primum conditum, sed amplificatum aut restitutum fuisse. Nimirum sancta Gudila, isthuc secedens, cænobio occasionem aut originem dedit.

nexibus solutam, pro tribulationis patientia coronari, et a psallentibus angelis in altum deferri. Accepta itaque cœnobita Domini licentia a matre monasterii, ad sepeliendum patrem suum Merbecam (499) adiit, et in ecclesiola quam in honore B. Petri ipse ædificaverat, juxta uxorem suam, matrem ejusdem virginis, juxta morem nobilium, sicut decebat, eum sepelivit.

9. Post mortem vero patris sui, quia cœnobiū in quo ordinata fuerat, quod prius ab Hunnis (500) funditus dirutum atque combustum fuerat, pauperique modo reædificatum fuerat, carebat appendiciis substantiaque qua famulæ Christi sustentari possent nam in pane et aqua vix puellas sex detinere poterat), cogentibus famulis atque necessitate domi remansit, et in præfata ecclesiola die noctuque degens, se Domini servitio mancipavit. Nunquam enim pes ejus a visitatione infirmorum quiescebat, nunquam manus ejus a procuratione pauperum cessabat. Semper laus Dei in corde ipsius assidua erat, psalmorum hymnorumque cantus ex ore ejus nunquam recedebat, psallens sibimet, juxta Apostolum, in canticis et psalmis et hymnis spiritualibus in Domino. Nihil unquam, neque hiemis neque æstatis tempore, præter cilicium, quo super nudum corpus utebatur, mattulamque atque lapidem capiti suppositum sibi substerni patiebatur. Vigiliis et orationibus assiduis jejuniisque continuis corpus mace-
rabat. Bis tantum in hebdomada, præter diem Dominicum apostolicasque solemnitates, reficiebat. Carmen a die consecrationis suæ non comedebat, piscem aut cibum alium, præter panem et aquam, nisi in præclaris solemnitatibus non attingebat.

10. Tantum ei Dominus ob beatæ vitæ meritum gratiam concesserat, ut quibuscunque infirmis sive febricitantibus manus imponebat, saluti pristinae restitueret. Ea igitur de die in diem proficiente, et de virtute in virtutem ascendente, tribus lustris in asperitate vitæ jam peractis, diei paschalis solemnitatibus contigit perticulam piscis illi ad mensam sedenti apponi. Quæ (quod admirabile dictu est et quasi incredibile) inter manus ipsius in carnem conversa, valde eam perterruit, et cum vehementi stupore ministro indignans ait: « Ignoscat tibi Deus: quare me sic illudere voluisti? sciebas me carnem non comesturam, et eam mihi apposuisti. » Quo negante et obnixè jurante, intellexit hoc Dei nutu factum fuisse. Parumque gustavit, et a se submovit, protinusque a mensa surgens, Ecclesiæ et orationi ad laudem sui Creatoris se reddidit.

11. Hoc etiam silentio suppressi indignum arbitrator, quod ille qui servos suos glorificare ac magnificare nunquam distulit, poculum aquæ qua-

(499) Merbecca, *Merbeke*, vicus Brabantia in diocesi Mechlinaensi, haud procul a Nivonia Flandriæ oppido, inquit Miræus in Fastis Belgicis. In divisione regni Lotharii anno 870 facta, inter Belgii monasteria nominatur *Merrebecchi*, nunc parochialis et collegiata septem sacellanorum ecclesia.

(500) Fortean a Fresonibus, qui vicinas sibi re-

dam die solemnī sibi appositum in vini saporem convertit.

12. Ter quinis igitur annis cum duobus post patris mortem expletis, cum divina revelatione extrema hujus lucis tempora imminere sibi sentiret, convocatis sacerdotibus oleum sanctum petiit: quo accepto, corpore et sanguine sui Redemptoris exitum suum consecravit, et sic ultimum spiritum cœlo reddidit.

13. Congregati igitur cognati et amici ejus, servi et ancillæ, et etiam majores regionis illius, ad sepeliendum eam convenerunt, illamque modo congruo juxta tumulum parentum recondiderunt. Sed cum in quo eam recondiderent sarcophagum non haberent lapideum, quorum in hac regione penuria est, quercum magnam juxta templum stantem succiderunt, illique ex eadem quercu vas in quo posita est, aptaverunt. Quantas autem per illam virtutes Dominus in eodem loco operari dignatus est, nec mens nostra valet edere, nec lingua sufficit explicare. Multi enim cæci, luminibus redditi, sine duce domum redierunt; multi claudi solidatis basibus erecti sunt; surdis auditus redditus; linguæ mutorum solutæ; dæmonesque ad ejus sepulturam ex obsessis corporibus expulsi sunt.

14. Cum ergo tot ac tantis miraculis ejus sanctitas pollens longe lateque claresceret, placuit post septennium amicis et vicinis ejus sarcophagum videre, et, si possent, in melius ad ejus honorem mutare. In quo loco mira res et inusitatum miraculum humanisque auribus inauditum evenit. Nam cum sarcophagum idem in quo sancta virgo jacebat ejicerent de terra, cum prius ligneum fuisset, lapideum est inventum. Hujus rei notitia cum per hanc regionem divulgaretur, omniumque audientium animos ad laudem Dei et sanctæ Bellendis extolleret, quædam mulier ex vicino incredula permanens, atque mendacium esse affirmans, ad videndum male credula venit. Sed mox ut vidit sarcophagum, a dæmone arrepta ad terram cecidit; quæ per triduum exanimis, non audiens neque videns, ibi jacuit, donec virgo sacratissima, astantium precibus pulsata, pristinae saluti eam restituit.

15. Quibus miraculis tam jucundis tamque mirificis omnis regio permota occurrit, et in honore beatæ Dei genitricis Mariæ sanctæque Bellendis virginis ecclesiam in qua nunc requiescit, fabricavit. Tricesimo itaque depositionis suæ anno, omnis multitudo finitimarum regionum, divina inspiratione afflata, convenit cum duobus episcopis, Cameracensi videlicet, nomine Ausberto (501), Tornacensique, nomine Norberto, qui eam de sepulcro giones sæpius infestant. Nam Hunnorum nomine veniunt nonnunquam aliæ barbaræ nationes.

(501) Mendum, ut recte adnotavit Bollandus, Autbertus enim, qui hoc loco designari videtur, ante Bellendem vivere desierat; nec ullus Tornacensium episcopus nomine Norbertus Florbertusve reperitur.

levaverunt, atque in scrinium in quo nunc pausat A vit, in qua signis ac virtutibus atque miraculis co-
locaverunt. ru scans, usque ad hodiernum diem fulget admirabi-

16. Cum autem vellet Deus gloriam et honorem atque nomen suæ famulæ amplificare, contigit Tulli civitate monachum quemdam cœnobii B. protomartyris Stephani (502), per visum juvenem pulcherrimum videre assistentem sibi, atque dicentem: «Surge, et vade ad provinciam Brachantiæ, ad locum qui dicitur Merbecca, et de reliquiis sanctæ virginis nomine Bellendis tenta habere, ut in ejus honore, in loco quem tibi Deus ostenderit, ecclesiam possis ædificare. Qui ad præfatum locum veniens cum magno honore suscipitur, ibique manens in magna veneratione habetur, et ad ultimum templi custos efficitur. Nocte igitur quadam cunctis sopore depressis, scrinium aperuit, et de virgine quantum sibi placuit, abstulit, ac tempore sibi congruo recessit. Veniens autem Dei ductu in solitudinem ad locum nomine (503) *Tin* sibi cœlitus ostensum, ibidem mansit, beatæque virgini basilicam ædifica-

bilis. Nam et congregatio monachorum religiosorum ibidem constituta Domino famulatur, et ipsius virginis patroniciis illa patria a Domino sustentatur. Dominum igitur qui tam magna et pene innumerabilia gloriose et laudabiliter operatur miracula in sanctis suis, condecet colentes eum, amantes eum, credentes in eum, servientes ei, laudare, et glorificare, et benedicere; et, ut ipsi mereamur ab eo conservari atque benedici, hujus virginis precibus cujus, Domino juvante, Vitam verbis licet incompositis descripsimus, tota piæ devotionis intentione poscamus ut pervenire mereamur ad patriam supernæ hæreditatis.

B 17. Migravit autem sancta Bellendis ex hac vita feliciter in Domino (504), tertio Nonas Februarii; et exultat cum sanctis perenniter regnans cum Christo, qui regnat ubique sine termino.

VITA S. LANDOALDI

Jussu Notgeri episcopi Laodiensis ab Herigero scripta.

(Apud Bolland., Martii t. III, die 19, pag. 35, ex variis mss. et Surio.)

PROLOGUS.

NOTGERUS, quem, etsi indignum S. Mariæ sanctique Lamberti mancipium, prædicant tamen episcopum (505), WOMARO venerabili in Christo Patri et Fratribus Gandensibus, omnibusque fidelibus quocunque locorum positus, hæc oculo non obliquo lectoris, perpetuitatem vitæ cœlestis. Postulare, imo exhortari facultatulam nostræ modicitatis, Patres reverendissimi, non dubitastis (506) ut ex mirabilibus, sæculis omnibus et gentibus prædicandis, nostrisque diebus, licet simus indigni, nobis quidem manifestatis, vobis insuper prærogatis, in translatione scilicet S. Landoaldi archipresbyteri et sociorum ejus revelatis, quia, ex nostra elati diœcesi, vestro, præordinante Deo, cesserunt juri; debeamus, quantum ad nos usque, fama vulgante, potuit perferri, omnium imo vestræ satisfacere petitioni. Justa quidem petitio et digna exhortatio, quæ, juxta quem-

C et de futuræ ætatis utilitate conjuncta est. Nisi enim gesta eorum incuria prædecessorum nostrorum deperissent, nobis hodieque sufficerent. Sed quanta audivimus et cognovimus ea, et Patres nostri narra- verunt nobis, ea videlicet quæ adhuc nostra tenent memoria, rogatis scripto mandanda, ne itidem et nos damnemur a posteritate subsecutura. Positis ad hæc in ancipiti, quia præsulatum apud vos omnium artium arcem constat esse et credi, suspensam mentem silentium librabat, illudque poeticum animum offendens: In silvam ne ligna feras (Hæ. Sat. I, 10, 34), parum quid diffidentiae importabat. Sed quia In culpa est animus, qui se non effugit unquam (Hæ. Epist. I, 14, 13), diffidentiae torpor cessit, ex postulatio vestra invaluit: nisi quod celeritas, quæ juxta Socratem beneficium gratius facit, mus. Superfuit patri annis septemdecim; pater vero S. Gertrudi Nivalensi, cui jam ad superos receptæ res suas tradidit. Porro Gertrudis anno 658, ut statuimus, aut certe, ut alii volunt, anno 664 in cœlum dimigravit. S. Bellendis corpus Morsellæ in sacra ipsius æde asservatur. Legesis alia S. Bellendis miracula apud Bollandum.

(505) Womarus creatus Abbas Gandensis anno 965, mortuus 982. Consule Gandavum Sanderi.

(506) Hæret diutius suspensus sensus, hoc modo cum fine periodi tandem jungendus: *ut ex mirabilibus... debeamus vestræ petitioni facere satis, quia ex nostra diœcesi, etc.*

(502) Ergo tum erant monachi in cathedrali ecclesia Tullensi, S. Stephano sacra.

(503) Est hujusce nominis locus in pago Regites- tensi, *le Rethelois*, dictus *Tin le Monstier*, haud ita procul a Carolopoli, ad Tinum amnem cognominem situs. Monasterium quondam a Stephano comite et Freduide conjuge ibi ædificatum est in honorem B. Mariæ, postea abbatiae Mozomensi unitum ab Adalberone Remorum antistite, ut legitur in Chronico Mozomensi tomo VII Spicilegii Acheriani; modo prioratus eidem abbatiae subjectus, in cujus ecclesia S. Bellendis patrona colitur

(504) Nimirum circiter annum 702, ut conjici-